

**INSTYTUT
EMERYTALNY**

Poziom partycypacji w Pracowniczych Planach Kapitałowych po IV kohorcie wdrożenia

Warszawa, kwiecień 2021 roku

Spis treści

Autorzy i przedmiot opracowania	2
Wprowadzenie	3
1. Charakterystyka PPK	4
2. Pracodawcy obowiązani do utworzenia PPK w IV kwartale 2020 roku	5
3. Rozłożone w czasie etapowe wdrażanie PPK	6
4. Uprawnieni do oszczędzania w PPK w I kwartale 2021 roku	7
5. Poziom partycypacji w PPK.....	8
6. Konstatacje dotyczące poziomu partycypacji w PPK.....	9
Podsumowanie PPK, kwiecień 2021	10

Autorzy i przedmiot opracowania

Niniejsze opracowanie zostało przygotowane przez ekspertów Instytutu Emerytalnego na podstawie analizy informacji rynkowych oraz wskaźników procentowych dotyczących poziomu partycypacji w pracowniczych planach kapitałowych (PPK). Dane te zostały przekazane przez poszczególnych pracodawców i instytucje finansowe, a także pochodzą ze źródeł publicznie dostępnych w Internecie. Celem opracowania jest dokonanie szacunkowej diagnozy poziomu uczestnictwa oraz określenie liczby osób zatrudnionych, zapisanych przez podmioty zatrudniające do dnia 10 kwietnia 2021 roku do pracowniczych planów kapitałowych (PPK), utworzonych przez tych pracodawców. Przedmiotem opracowania jest przedstawienie pierwszych w Polsce informacji na temat poziomu partycypacji w PPK oraz podjęcie próby zidentyfikowania determinantów liczby uczestników PPK. Zastrzec jednak należy, że opierając się na danych deklaratoryjnych nie można wykluczyć, że finalne dane z ewidencji PPK mogą się różnić.

Autorzy opracowania, zastrzegając powyższe, wskazują, że dane dotyczące partycypacji w PPK zawarte w opublikowanym przez Instytut Emerytalny w listopadzie 2019 roku pierwszym raporcie w tym obszarze – wskazujące na około 39-procentową partycypację w PPK wśród pracowników największych podmiotów zatrudniających potwierdziły się empirycznie. Należy jednakże mieć nadzieję, że tym razem tak się nie stanie.

dr Antoni Kolek
Prezes
Instytutu Emerytalnego

dr Marcin Wojewódka
Wiceprezes
Instytutu Emerytalnego

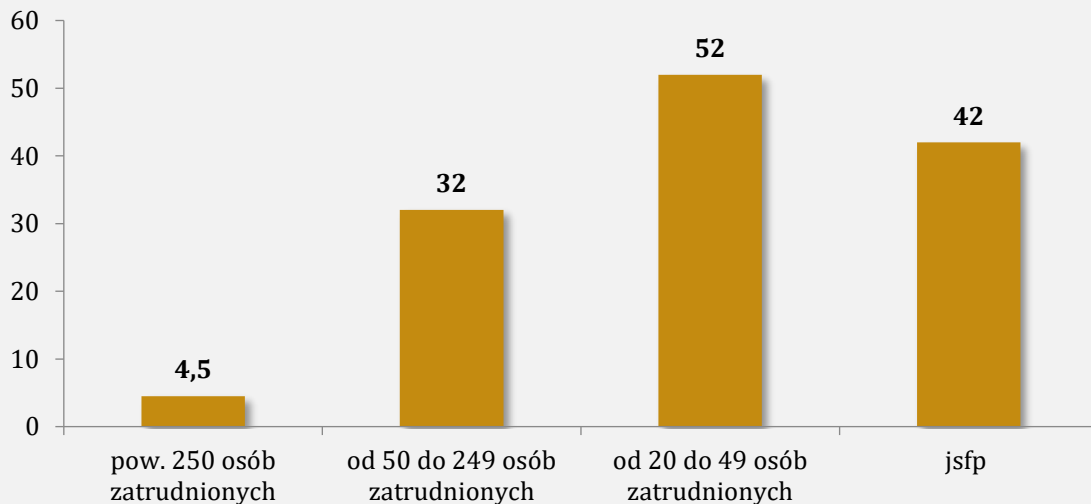
Oskar Sobolewski
Ekspert
Instytutu Emerytalnego

Wprowadzenie

Opracowanie zostało przygotowane na podstawie udostępnionych na zasadzie dobrowolności autorom dokumentu danych na temat liczby osób zatrudnionych oraz liczby uczestników PPK, a także ze źródeł publicznie dostępnych w Internecie. Uzupełnieniem informacji były wywiady z przedstawicielami instytucji finansowych oraz podmiotów zatrudniających prowadzących PPK, dzięki którym uzyskano ogólną informację o trendach i procesach w obszarze wdrożenia PPK.

Okoliczności powstania raportu związane są z obowiązkiem utworzenia PPK w podmiotach zatrudniających małej i średniej wielkości (od 20 do 249 osób zatrudnionych), które zobowiązane były do wdrożenia PPK do listopada 2020 roku. Zgodnie z oficjalnymi danymi na dzień 10 kwietnia 2021 roku liczba podmiotów zatrudniających liczących co najmniej 250 osób oscylowała wokół 4500, liczba podmiotów zatrudniających od 50 do 249 osób wynosiła około 32 000 firm, liczba podmiotów zatrudniających od 20 do 49 osób wynosiła ponad 52 000, z kolei liczba podmiotów tworzących sektor finansów publicznych wynosi około 42 000.

Wykres 1. Liczba podmiotów obowiązanych do wdrożenia PPK (w tys.)

Źródło: Dane ZUS, Aktywni płatnicy składek w ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych według województw oraz liczby ubezpieczonych u płatnika, stan na 30.03.2021 r.

1. Charakterystyka PPK

Pracownicze Plany Kapitałowe (PPK)

Funkcjonują na podstawie ustawy z dnia 4 października 2018 roku o pracowniczych planach kapitałowych. Utworzenie PPK jest co do zasady obowiązkiem pracodawcy. Ustawa przewiduje, że PPK mogą być oferowane przez instytucje finansowe w trzech formach prawnych (umowy ubezpieczenia, umowy z funduszem inwestycyjnym, umowy z funduszem emerytalnym). **W ramach PPK pracodawcy zawierają dwie umowy:** jedną z instytucją finansową (umowa o zarządzanie PPK), drugą w imieniu i na rzecz uczestników PPK (umowa o prowadzenie PPK).

PPK jest finansowane z trzech źródeł: **wpłaty uczestnika PPK** (co do zasady 2 proc. wynagrodzenia uczestnika PPK), **wpłaty pracodawcy** (1,5 proc. wynagrodzenia uczestnika PPK) i **zasileń ze środków publicznych** (wpłata powitalna 250 zł i dopłaty roczne po 240 zł rocznie). Uczestnicy PPK po osiągnięciu 60. roku życia mogą rozpocząć wycofywanie środków. Ustawodawca zdecydował się na zasadniczy model wypłaty w postaci wypłaty 25 proc. środków jednorazowo, a pozostałych 75 proc. środków w co najmniej 120 miesięcznych ratach.

W I kwartale 2021 roku PPK oferowane są w Polsce przez 19 instytucji finansowych, a łączna wartość aktywów zgromadzonych na rachunkach uczestników PPK na koniec marca 2021 roku zbliżyła się do 4 mld zł¹.

Więcej informacji o wdrażaniu i funkcjonowaniu PPK można znaleźć na stronie www.institutemerytalny.pl.

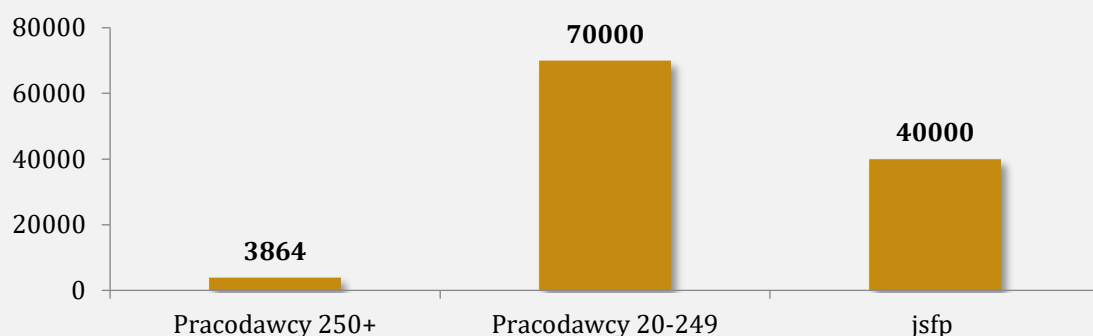
¹ Dane instytucji finansowych

2. Pracodawcy obowiązani do utworzenia PPK w IV kwartale 2020 roku

Pracodawcy prowadzący PPK

Pracownicze plany kapitałowe są tworzone w postaci zawarcia umowy o zarządzanie PPK między podmiotem zatrudniającym a instytucją finansową, która to umowa podlega zgłoszeniu do ewidencji PPK prowadzonej przez Polski Fundusz Rozwoju. Zgodnie z tymi danymi, na dzień 30.09.2020 roku liczba prowadzonych przez pracodawców aktywnych PPK wynosiła ponad 20 000. Liczba ta dotyczyła podmiotów zatrudniających co najmniej 250 osób zatrudnionych, nie należących do sektora finansów publicznych, a także podmiotów zatrudniających poniżej 250 pracowników, które zawarły już umowę o zarządzanie PPK. Natomiast na podstawie danych dostępnych publicznie można szacować, że na dzień 10 kwietnia 2021 roku zostało zawartych, poza największymi podmiotami zatrudniającymi (którzy PPK tworzyli w 2019 roku), razem około 70 000 umów o zarządzanie PPK w podmiotach zatrudniających ponad 20 osób oraz 40 000 w jednostkach sektora finansów publicznych². Razem daje to liczbę około 114 000 zawartych umów o zarządzanie PPK.

Wykres 2. Liczba zawartych umów o zarządzanie PPK na dzień 10 kwietnia 2021 r.

Źródło: Ewidencja PPK, szacunki własne IE

² Szacunek Instytutu Emerytalnego na dzień 10 listopada 2020 roku dokonany na podstawie danych pozyskanych bezpośrednio od instytucji finansowych oraz dostępnych publicznie.

3. Rozłożone w czasie etapowe wdrażanie PPK

Pracownicze plany kapitałowe w Polsce w praktyce tworzone są od drugiej połowy 2019 roku, kiedy to PPK utworzyły 3864 podmioty zatrudniające, każdy zatrudniający ponad 250 osób. Doliczając do tego podmioty zatrudniające prowadzące pracownicze programy emerytalne (PPE), należy przyjąć, że prawie w 4 500 największych firm w Polsce na grudzień 2020 roku funkcjonuje program długoterminowego grupowego oszczędzania na cele emerytalne, czy to w postaci PPE czy PPK. Większość z tych podmiotów prowadzi PPK, a jedynie kilkanaście procent podmiotów korzysta z rozwiązania w postaci PPE.

W ostatnim kwartale 2020 roku ma miejsce praktyczne wdrożenie PPK u małych i średnich pracodawców, to jest podmiotów zatrudniających od 20 do 249 osób. W ich przypadku do dnia 27 października 2020 roku musiały zostać zawarte umowy o zarządzanie PPK, do dnia 10 listopada 2020 roku umowy o prowadzenie PPK, a pierwsze wpłaty do PPK musiały zostać naliczone i odprowadzone do instytucji finansowych do dnia 15 grudnia 2020 roku.

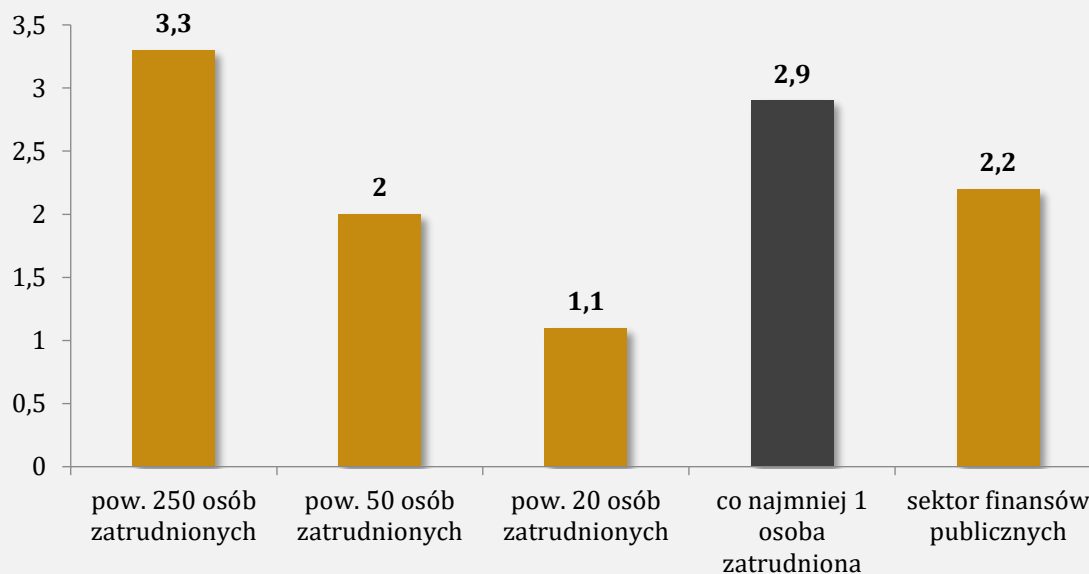
Natomiast od dnia 1 stycznia 2021 roku do PPK przystępować zaczęły jednostki sektora finansów publicznych oraz podmioty zatrudniające co najmniej jedną osobę. Proces tworzenia PPK zakończy się w pierwszej połowie 2021 roku, co powinno pozwolić oszacować startowy poziom partycypacji dla wszystkich podmiotów zatrudniających na dzień 30 czerwca 2021 roku.

4. Uprawnieni do oszczędzania w PPK w I kwartale 2021 roku

Liczba osób zatrudnionych uprawnionych do oszczędzania w PPK

Przepisy ustawy o pracowniczych planach kapitałowych zakładają, że uczestniczyć w tej formie oszczędzania mogą wszyscy, którzy spełniają kryteria wieku, stażu oraz formy wykonywania pracy. Zgodnie z szacunkami w IV kwartale 2020 roku uprawnionych do oszczędzania w PPK było 6,4 mln osób, to jest osób zatrudnionych w podmiotach zatrudniających od 20 osób wzwyż. Osoby te były zapisane do PPK w sposób automatyczny, bądź też musiały samodzielnie złożyć wniosek o przystąpienie do oszczędzania.

Wykres 3. Liczba osób zatrudnionych uprawnionych do oszczędzania w PPK (w mln osób)

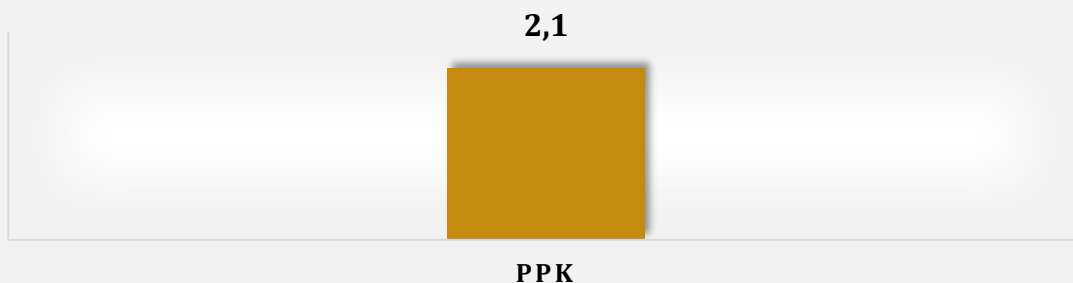
Źródło: Dane ZUS na potrzeby dokumentu OSR projektu rządowego ustawy o PPK, www.sejm.gov.pl

5. Poziom partycypacji w PPK

Na dzień 30 czerwca 2020 roku liczba uczestników pracowniczych planów kapitałowych wynosiła 1 074 847 osób, co dawało partycypację w PPK, liczoną jako relacja liczby uczestników PPK do liczby osób zatrudnionych w podmiotach prowadzących PPK, na poziomie poniżej 40 proc. (ostatnie dostępne dane KNF).

Fakt, że termin na wdrożenie PPK dla średnich pracodawców został przesunięty z wiosny 2020 roku na jesień 2020 roku, powoduje, że wzrost liczby uczestników PPK nastąpił dopiero pod koniec 2020 roku. Należy jednak wskazać, że na podstawie danych uzyskanych od pracodawców i instytucji finansowych, szacowana liczba uczestników PPK w I kwartale 2021 roku, to jest już po zawarciu umów o zarządzanie PPK oraz umów o prowadzenie PPK przez podmioty zatrudniające od 20 osób zatrudnionych oraz w jednostkach sektora finansów publicznych wynosiła razem około 2,1 mln osób.

Wykres 4. Szacunkowa liczba uczestników PPK na dzień 10 kwietnia 2021 r. (w mln)

Źródło: Szacunki IE, na podstawie danych instytucji finansowych

Biorąc pod uwagę liczbę osób zatrudnionych uprawnionych do uczestnictwa w PPK, którą jak wskazano powyżej rząd szacował na około 8,6 mln osób zatrudnionych oraz liczbę osób, w imieniu i na rzecz których zawarta została umowa o prowadzenie PPK, co zgodnie z szacunkami Instytutu Emerytalnego dotyczy 2,1 mln osób zatrudnionych, to **aktualną partycypację w PPK należy określić ogółem na poziomie około 24 proc.** Powyższe oznacza, że partycypacja w PPK wśród pracodawców zatrudniających od 20 do 249 osób, a także w jednostkach sektora finansów publicznych jest o kilkanaście punktów procentowych niższa niż ta, jaka miała miejsce w przypadku większych pracodawców.

6. Konstatacje dotyczące poziomu partycypacji w PPK

Na podstawie informacji uzyskanych od pracodawców oraz instytucji finansowych możliwe jest sformułowanie następujących spostrzeżeń:

- Pomimo ustawowego obowiązku należy podkreślić, że **spora grupa pracodawców nie spełniła obowiązku wdrożenia PPK.**
- Na uwagę zasługuje **niespodziewanie duża liczba podmiotów zatrudniających, w których 100 proc. osób zatrudnionych zrezygnowało z oszczędzania w PPK.** W zauważalnej części podmiotów zatrudniających (w niektórych instytucjach nawet co piąty) nie zawarto umów o prowadzenie PPK.
- Po uruchomieniu PPK w podmiotach zatrudniających co najmniej 20 osób oraz jednostkach sektora finansów publicznych, **poziom partycypacji w PPK** liczony jako stosunek liczby uczestników PPK do liczby osób zatrudnionych **wynosi około 24 proc.**
- Nie jest obserwowane znaczące zróżnicowanie w poziomie partycypacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami finansowymi oferującymi PPK.
- W mniejszych podmiotach zatrudniających poziom partycypacji jest niższy niż w większych podmiotach zatrudniających.
- **W przypadku uczestników PPK będących zleceniobiorcami poziom partycypacji jest z reguły niższy niż poziom partycypacji osób zatrudnionych na podstawie umów o pracę w tych samych podmiotach zatrudniających.**
- Osoby, które zostały skutecznie zapisane do PPK rzadko kiedy rezygnują z oszczędzania – przeważająca część pozostaje w tej formie oszczędzania.
- **Przeprowadzenie kampanii informacyjnej przez podmiot zatrudniający lub instytucję finansową jest czynnikiem sprzyjającym wyższej partycypacji w PPK.**
- **Aktualny poziom partycypacji w PPK należy uznać za niezadawalający i potrzebne jest podjęcie skutecznych działań celem jego zwiększenia.**

Podsumowanie PPK, kwiecień 2021

Pracodawcy

Według stanu na koniec I kwartału 2021 roku już około 130 tys. podmiotów zatrudniających powinno zawrzeć umowę o zarządzanie PPK, co daje im możliwość uruchomienia programu długoterminowego oszczędzania dla swoich pracowników w postaci PPK. Jednakże nie u wszystkich pracodawców zawarto umowy o prowadzenie PPK.

Dostawcy

Długoterminowe produkty oszczędzania PPK oferowane są w Polsce przez 19 instytucji finansowych, z czego większość to towarzystwa funduszy inwestycyjnych. Po roku praktycznego funkcjonowania PPK z rynku wycofał się jeden podmiot. Nie można wykluczyć zmniejszenia się liczby podmiotów oferujących PPK, może to nastąpić do końca 2021 roku.

Uczestnicy

W I kwartale 2021 roku uczestnikami PPK było około 2,1 mln osób zatrudnionych. Oznacza to, że partycypacja w PPK wynosiła około 24 proc., przy czym większa partycypacja była wśród większych pracodawców. Wielkość pracodawcy mierzona liczbą osób zatrudnionych wydaje się być odwrotnie skorelowana z poziomem partycypacji w PPK.

Aktywa

W I kwartale 2021 roku wartość aktywów zgromadzonych na rachunkach uczestników PPK zbliża się do 4 mld zł. Jest to wartość zauważalnie mniejsza niż oczekiwania, jakie twórcy PPK deklarowali na etapie tworzenia ram prawnych dla funkcjonowania PPK.

**INSTYTUT
EMERYTALNY**

**Instytut Emerytalny sp. z o. o.
ul. Solec 38 | 00-394 Warszawa**

**biuro@instytutemerytalny.pl
www.instytutemerytalny.pl**